

عنوان مقاله:

شکل گیری انگاره شهادت در سال های نخست هجری

محل انتشار:

دوفصلنامه علوم قرآن و حدیث، دوره 53، شماره 1 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 23

نویسندگان:

اشرف منتظری - دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران

حامد خانی - دانشیار گروه الهیات، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران

هادی رهنما - استادیار مرکز پژوهشی مطالعات قرآنی، پژوهشگاه علوم انسانی، تهران، ایران

ارسطو میرانی - استادیار گروه الهیات، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران

خلاصه مقاله:

در فرهنگ اسلامی معاصر، فرد اعلای مصادیق شهید کشته ای دانسته می شود که جان برای تحقق آرمان های دین اسلام داده است. با این حال، بازنمون تعریفی از این مفهوم که مصادیق مختلف آن در طول تاریخ فرهنگ اسلامی را شامل شود مشکل است؛ چه، در ادوار مختلف، کشته شدگان معرکه جنگ، درگذشتگان به امراض دشوار، درگذشتگان هجوم ناجوانمردانه حتی بیرون از جنگ های رویارو، مردگان در زیر آوار یا بر اثر فروکوفتگی، غریب مردگان، و هرچه از این دست را شهید خوانده، و اغلب این کاربردها را به روایات نبوی مستند کرده اند. از آن سو، چنان که مطالعات معاصر نشان می دهد، در قرآن کریم چنین مفهومی را نمی توان پی جویی کرد. شهید همواره در قرآن به معنای گواه محکمه است و تنها یک مورد عبارت قرآنی می توان یافت که در آن برای اشاره به کشتگان راه دین از شهید و هم خانواده هایش استفاده شده باشد. در روایات نبوی نیز، اولاً، شهید در مفهومی اعم از کشته راه دین کار بسته شده است و ثانیاً مفهوم آن با مدلول قرآنی شهید یعنی گواه محکمه تطابق ندارد. معلوم نیست شهید از چه زمان دچار تحول معنایی گردید و در معنای کشته راه دین کار بسته شد؛ هم چنان که معلوم نیست چرا در حجم قابل توجهی از روایات نبوی، تعبیر شهید معنایی متفاوت با کاربردهای قرآنی آن یافت. برای جستن پاسخ باید نخست شواهد بازمانده از کهن ترین دوران کار بست شهید در معنای کشته راه دین را بازخوانی کرد؛ بدان امید که بتوان تصویری از کهن ترین درک از مفهوم شهید باز نمود. مطالعه کنونی با همین هدف صورت می پذیرد.

کلمات کلیدی:

شهید، تاریخ انگاره، قتل فی سبیل الله، آیین باریابی، غرانیق

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1478935>

